

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

KAZIMIERO SIMONAVIČIAUS UNIVERSITETO

LINGVISTIKA

KETINAMOS VYKDYTI STUDIJŲ PROGRAMOS

VERTINIMO IŠVADOS

Grupės vadovas: prof. dr. Violeta Kalėdaitė

Grupės nariai: lekt. dr. Birutė Ryvitytė

Vilnius
2016

DUOMENYS APIE ĮVERTINTĄ PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	Lingvistika
Studijų sritis	Humanitariniai mokslai
Studijų kryptis (šaka)	Lingvistika (Q100)
Studijų programos rūšis	Universitetinės studijos
Studijų pakopa	Pirmoji
Studijų forma (trukmė metais)	Nuolatinė (3,5 m.)
Studijų programos apimtis kreditais	210
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Lingvistikos bakalauras

TURINYS

I. ĮŽANGA	4
II. PROGRAMOS ANALIZĖ	5
2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai	5
2.2. Programos sandara.....	11
2.3. Personalias	15
2.4. Materialieji ištekliai.....	17
2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas	18
2.6. Programos vadyba	20
III. REKOMENDACIJOS	22
IV. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS.....	23

I. IŽANGA

Ketinamą vykdyti universitetinių studijų pirmosios pakopos programą *Ekonominė lingvistika (reaguojant į ekspertų rekomendacijas studijų programos pavadinimas vertinimo eigoje buvo pakeistas į **Lingvistika**)* (toliau – Programa), kurią numato įgyvendinti Kazimiero Simonavičiaus universitetas (toliau – KSU) kartu su Lietuvių kalbos institutu (toliau – LKI), vertino Studijų kokybės vertinimo centro (toliau – SKVC) sudaryta ekspertų grupė. Grupės darbą koordinavo SKVC vyriausioji specialistė Aušra Leskauskaitė. Išorinio vertinimo tikslas – atlikti studijų programos kokybės analizę bei pateikti rekomendacijas studijų programai tobulinti. Vertinant Programą buvo remiamasi KSU pateiktu ketinamos vykdyti studijų programos aprašu ir 2016 m. gegužės 20 d. vykusio ekspertų vizito į KSU ir LKI rezultatais.

Savo darbą išorinio vertinimo ekspertų grupė pradėjo nuo ketinamos vykdyti studijų programos aprašo ir jo priedų nagrinėjimo. Šiame procese buvo vadovautasi universitetines studijas reglamentuojančiais įstatymais ir normatyviniais teisės aktais, SKVC direktoriaus 2013 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. V-23 patvirtinta *Ketinamos vykdyti studijų programos aprašo rengimo, jos išorinio vertinimo ir akreditavimo metodika* (toliau – Metodika), kitais išoriniam vertinimui reikalingais dokumentais.

Programą rengė keturių žmonių grupė (susitikime dalyvavo tik 2 Programos rengėjai), Programos apraše ir jo prieduose pateikta informacija buvo pakankama ir leido ekspertams pasirengti vizitui KSU. Ekspertų grupės vizitas į KSU ir LKI vyko 2016 m. gegužės 20 d. Ekspertai susitiko su KSU administracija, Programos aprašo grupės rengėjais, numatomais Programos dėstytojais, socialiniais partneriais, susipažino su Programai vykdyti numatyta materialine baze KSU ir LKI (auditorijomis, bibliotekomis). Vizito pabaigoje administracijos atstovai, Programos rengėjai ir dėstytojai buvo supažindinti su bendraisiais ekspertų grupės pastebėjimais ir apibendrinimais.

2016 m. birželio mėn. ekspertų grupė parengė ir pateikė SKVC Programos vertinimo išvadų projektą su rekomendacijomis, kurias Programos rengėjai turėjo įgyvendinti per 10 darbo dienų nuo išvadų projekto išsiuntimo jiems bei pateikti savo pastabas dėl išvadų projekte pastebėtų faktinių klaidų. 2016 m. liepos 4 d. ekspertų grupė gavo Programos rengėjų pateiktus Programos pataisymus pagrindžiančius dokumentus. Ekspertų grupė su jais susipažino ir pateikia galutines Programos vertinimo išvadas.

II. PROGRAMOS ANALIZĖ

2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai

Ekonominės lingvistikos (reaguojant į ekspertų rekomendacijas studijų programos pavadinimas vertinimo eigoje buvo pakeistas į *Lingvistika*) bakalauro studijų programa ekspertiniam vertinimui teikiama antrą kartą (pirmą kartą Programa buvo teikta 2015 m.). Vertindama Programą, ekspertų grupė susipažino ne tik su *Ketinamos vykdyti studijų programos aprašu* (toliau – Aprašas) ir jo priedais, bet ir su ankstesnio vertinimo išvadomis. Reikia pažymėti, kad teikiant Programą dabartiniam (antrajam) vertinimui, jos rengėjai atsižvelgė į daugelį pastabų bei rekomendacijų ir atliko nemažai pakeitimų.

Programos tikslams aprašyti yra skirta 2,5 puslapio. Didesnė tikslų aprašymo dalis yra aiškinamojo pobūdžio svarstymai apie pasikeitusias pasaulio kalbų, tame tarpe ir lietuvių kalbos, funkcijas ir reikšmę žmogaus bei visuomenės gyvenime. Kertinė Programos ašis, kuri formuoja bendrąją Programos koncepciją, yra teiginys jog „... tinkamai suvokta, organizuota ir naudojama kalba tampa ekonominės ir socialinės vertės kūrimo priemone ir medžiaga“ (Aprašas, 5 p.). Kadangi ketinama vykdyti studijų programa priklauso lingvistikos studijų kryptčiai, svarbiausias jos tikslas yra „rengti aukščiausios kvalifikacijos lingvistikos specialistus, kurių žinios ir gebėjimai leistų atskleisti ir panaudoti kalbos naujas funkcinės galimybes globalizacijos sąlygomis, veikiant daugiakalbei ir daugiakultūrei aplinkai, didėjančiai skaitmeninės daugialypės terpės įtakai, kai kalba tampa tiesioginiu pridėtinės vertės kūrimo veiksniu žinių, kūrybos ir inovacijų ekonomikoje“ (Aprašas, 5 p.).

Šį gana aptakiai suformuluotą tikslą rengėjai išskaidė į penkis siektinų gebėjimų ir kompetencijų ugdymo tikslus, tačiau ir šie tikslai ženkliai viršija pirmosios studijų pakopos, kuri skirta studijų pagrindų ugdymui¹, siekinius ir potencialą. Nors panašios pastabos buvo pateiktos ankstesniame vertinime, Programos rengėjai į jas menkai teatsižvelgė. Kaip ir pabrėžiama ankstesnėse vertinimo išvadose, taip ir dabartinėje Programos redakcijoje formuluotės yra painios, tikslai per daug ambicingi, nekonkretūs ir neapibrėžti, todėl atrodo sunkiai įvykdomi, pvz. (2) „...taikyti suteiktas žinias taip, kad šiuolaikiniai kalbos procesai, jos ekonominis, socialinis, technologinis ir kultūrinis bei kūrybinis potencialas globalioje daugiakalbėje visuomenėje būtų profesionaliai įvertinami“, (3) „... parinkti ir / arba kurti naujus lingvistinius ir tarpsritinius metodus“, arba (4) „...kurti prielaidas formuoti lietuvių kalbos ekonominį, komunikacinį ir technologinį poreikį...“. Numatomi studijų rezultatai jau yra arčiau realaus

¹ Žr. Dublino aprašus, *Qualifications that signify completion of the first cycle are awarded to students who have demonstrated knowledge and understanding in a field of study that builds upon and their general secondary education, and is typically at a level that, whilst supported by advanced textbooks, includes some aspects that will be informed by knowledge of the forefront of their field of study; etc.* http://www.intranet.vu.lt/images/stories/studijos/seminaras/dublin_descriptors.pdf

gyvenimo, tačiau ir jie per daug abstraktūs, sunkiai pamatuojami, apibūdinami tik žodžiais „supras, žinos, išmanys“. Nėra tikėtina, kad išklausę vieną privalomą dalyką (antrasis – pasirenkamas) absolventai „Gebės taikyti lingvistines ir integruotas žinias analizuojant ir / ar kuriant kalbos infrastruktūrų architektūrą, valdant ir naudojant skaitmeninius kalbos išteklius, efektyviai plėtojant kalbą interneto erdvėje“ (studijų rezultatas 4.2).

Kaip ir ankstesniame Programos variante, šiame Apraše ypač akcentuojama su daugiakalbyste (žodis panaudotas 35 kartus) bei daugiakultūriškumu (14 atvejų) susijusių kompetencijų ugdymo reikšmė gyvenant globaliame (25 atvejai) pasaulyje. Tačiau ketinamos vykdyti programos studijų dalykai (*Pasaulio kalbos, Anglų kalbos etimologija, Lotynų ir graikų kalbų pagrindai I ir II*) neužtikrina tokių kompetencijų (žr. Aprašo p.5: „... atpažinti, vertinti ir naudotis ekonominiu bei socialiniu kitų kalbų poveikiu lietuvių kalbai“) suformavimo sėkmės ir efektyvios absolventų veiklos daugiakalbėje aplinkoje, nes Programoje niekur nenumatyti jų realizavimo būdai ir neužsimenama apie Europos Sąjungos rekomendaciją “EU’s objective is for every citizen to master two languages in addition to his or her mother tongue”. Programa iš esmės orientuota į lietuvių kalbos medžiagą, ir tai yra aiškiai suformuluota pateiktoje informacijoje stojantiems: „Bakalaurai ne tik gaus VISAS bazines kompetencijas, kad galėtų konkurencingai dirbti VISOSE išsamių ir nuoseklių LIETUVIŲ kalbos žinių reikalaujančiose srityse“.

Programos poreikis ir paskirtis yra plačiai pristatomi Aprašo 9–15 puslapiuose, pateikiant daug internetinių nuorodų apie naujas lingvistines profesijas bei jų poreikio darbo rinkoje prognozes. Ši informacija yra tikrai naudinga bendram kalbinių profesijų poreikio kontekstui suvokti, nors kai kurie tyrimai bei publikacijos atskleidžia ketinamos vykdyti Programos trūkumus. Pavyzdžiui, ELAN tyrime (2.1 punktas, 9 p.) kalbama ne tik apie tai, kaip kalba prisideda prie vertės kūrimo, bet ir poreikio MOKYTIS kalbų: *A significant percentage of SMEs across the EU and the wider Europe are losing export business through lack of language skills and, to a lesser degree, lack of intercultural skills*. Būtent šių dalykų Programoje ir pasigendama.

Programos poreikio pagrindimo tekstas suponuoja, kad ketinama vykdyti programa sujungs „klasikines lingvistines kompetencijas su daugiadalykais socioekonominiais, kultūriniais ir technologiniais žinių kompleksais, kurie suformuoja veikliąsias kalbos funkcijas ir išplečia taikymo sritis bei pobūdį“ (Aprašas, 10 p.), o Programos paskirties 5 punkte (Aprašas, 12 p.) žadama „formuoti naujas lingvistikos specializacijas“, pvz. “kalbos globalizuotojų, integruotos kalbos rinkos ir kalbinio verslumo” specialistus. Tačiau Apraše nėra informacijos, kaip Programa tokius specialistus rengs. Taip pat nėra prielaidų tikėti, kad bus įgyvendinta Programos vertybinė paskirtis (Aprašas, 13 p.) „... susieti lietuvių kalbos ir komunikacijos

sistemas su Europos strateginiais ir integraciniais procesais, integruoti kalbos priemonės ir procesus į žinių bei kūrybos ekonomikos struktūrą, regioninę raidą, taip pat didinti šalies konkurencingumą, tobulinant ekonominį gyvenimą, reaguojant į socialinius, informacinius ir technologinius globalizacijos iššūkius“, nes Programa tiesiog neturi priemonių šiems tikslams pasiekti. Jau aptarti Programos aspektai ir žemiau pristatoma Programos sandaros analizė rodo vietinį, lokalizuotą Programos pobūdį, kuris tik iš dalies atitinka deklaruojamus poreikio ypatumus, bet rodo per daug ambicingus užmojus.

Programos rengėjai pristato ne itin džiugią Darbo biržoje registruotų užsienio kalbų absolventų statistiką 2012 ir 2013 metais, bet teisingai pabrėžia kad „absolūtieji skaičiai tik labai paviršutiniškai iliustruoja bendrąją filologų ir lingvistų situaciją Lietuvos darbo rinkoje“ (Aprašas, 13 p.). Tikslumo dėlei būtų buvę naudinga gauti 2014 m. duomenis, nes pavyzdžiui ateinant į Lietuvą LIDL tinklui jau įdarbinta apie 1400 žmonių, tame tarpe ir baigusią vokiečių filologiją, kurios absolventai ne visada randa darbą pagal įgytą specialybę. Taip pat pateikta netiksli (o gal tendencingai parinkta) informacija apie lingvistikos bakalauro laipsnį suteikiančias studijų programas (7 priedas).

Kad darbo rinkai reikalingi platesnes kompetencijas ir ne vien tik kalbines žinias turintys specialistai parodė susitikimas su būsimais darbdaviais. Reikia pažymėti, kad tai buvo vienas įdomiausių ir konstruktyviausių susitikimų vizito į KSU metu, kuriame dalyvavo 14 socialinių partnerių. Tačiau susitikimo metu paaiškėjo keletas dalykų: (1) Programos rengėjai ne iki galo išanalizavo specialistų rinkos poreikius ir apibrėžė Programos absolventų vietą rinkoje; (2) darbdavių poreikiai yra labai įvairūs, todėl ir analizuojama programa absolventams suteiktų tik dalį reikalingų gebėjimų ir kompetencijų; (3) Programos rengėjai kartu neaptarė 2015 metų Programos vertinimo išvadų ir, pertvarkydami Programą, nesikonsultavo su socialiniais partneriais koks studijų programos turinys atitiktų jų poreikius ir lūkesčius. Galima teigti, kad analizuojama programa daugiau tenkina LKI mokslinių darbuotojų, o ne socialinių partnerių poreikius, ir tai buvo ypač akivaizdu susitikimo su būsimais Programos dėstytojais metu.

Pagal metodinius reikalavimus, numatomi studijų rezultatai, programos turinys ir suteikiama kvalifikacija turi derėti tarpusavyje bei sietis su programos turinį atspindinčiu pavadinimu. Ekspertų nuomone, būtent Programos pavadinimas yra vienas iš labiausiai diskutuotinių aspektų bendrame Programos vertinimo kontekste. Pačiame Apraše nei terminas „ekonominė lingvistika“, nei jos teorinės ištakos nėra apibrėžtos, nors prie Programos poreikio apie ją rašoma kad „Ekonominės lingvistikos požiūris leidžia konstruoti kompetencijų visumą, kuri veiksmingai jungia kalbos analitiką, kalbinę kūrybą, metodologijas ir technologijas į verslo koncepcijas, sociotechnologines inovacijas, kūrybines industrijas, inovacijų ekonomiką, socialinių medijų plėtrą, darbo modernizavimo mechanizmus, politinės ir pilietinės

komunikacijos procesus bei sprendimų priėmimą, sumaniosios specializacijos plėtrą, įvaizdžio ir prekės ženklų vadybą ir kt.“ (Aprašas, 10 p.). Kiek ekspertams žinoma, terminas „Wirtschaftslinguistik“ atsirado XX amžiaus 4-jo dešimtmečio Prahos lingvistinės mokyklos darbuose ir labiausiai žinomas Vokietijoje, o šiuolaikiniame lingvistikos pasaulyje suvokiamas kaip dalykinės kalbos, verslo komunikacijos tyrinėjimai. Tą rodo ir Apraše (12 p.) paminėtas H. Kuße (2013) straipsnis „Wirtschaftslinguistik: Merkmale Des Ökonomischen Diskurses“, verčiamas kaip „Economic linguistics: features of the economic discourse“. Nei iš Apraše pateiktos informacijos, nei iš pokalbių vizito metu nepaaiškėjo, kokie yra teoriniai šios „mokslinės mokyklos“ (Aprašas, 13 p.) principai, koks „ekonominės lingvistikos“ statusas kitų kalbos teorijų tarpe, kokie atlikti tyrimai ir kokie žymiausi tyrėjai. Tą spragą turėtų užpildyti 2015 m. Lietuvių kalbos institute Bendrinės kalbos tyrimų centre įsteigta Semantikos ir ekonominės lingvistikos grupė (vad. prof. Jolanta Zabarskaitė), tęsianti ankstesnio Gramatikos (http://www.lki.lt/LKI_LT/index.php?option=com_content&view=article&id=73&Itemid=10) skyriaus darbą, bet, kaip rodo joje dirbantys specialistai (leksikologai, gramatikai ir terminologai), kalbos sąsajos su ekonomika čia nėra nagrinėjamos. Kol kas „ekonominės lingvistikos“ terminas minimas tik A. Augustinaičio ir J. Zabarskaitės dviejų konferencijų pranešimuose (2015 m. balandžio 23–24 d.d. Kazimiero Simonavičiaus ir Vilniaus Gedimino technikos universitetai, „The Role of Language Visualization in the Context of Economic Linguistics“ ir 2015 m. gegužės 5–7 d.d. Baku slavų universitete skaitytas pranešimas „Экономическая лингвистика – концептуальный подход к транскультурному сотрудничеству в глобализированном пространстве“). Beje, Apraše nurodyta internetinė prieiga neveikia (<http://bsu-edu.org/images/1%20hisse%20azshunas.pdf>). Kita vertus, pateiktame Studijų plane iš 43 dalykų tik 3 (6.5%) galima sieti su ekonomikos sritimi: *Ekonomikos teorija*, dr. Kristina Matuzevičiūtė (tačiau pateiktuose dokumentuose nepavyko rasti nei kurso aprašo, nei dėstytojos CV), *Integruota marketingo komunikacija* (doc. dr. Indrė Lapinskaitė) bei *Verslumo ir ekonomikos naratyvų analizė* (doc. dr. Žilvinas Židonis).

Programos pavadinimas neatskleidžia naujoviško požiūrio į lietuvių (!) kalbos studijas ir kalbos panaudojimo galimybes, o motyvacija suteikti tokį pavadinimą neaiški ne tik ekspertams. Vizito į KSU metu socialiniai partneriai bandė spėti, koks turinys slepiasi po tokiu pavadinimu ir siūlė, jų nuomone, aiškesnius variantus, pvz. „taupioji lingvistika“, „tikslioji lingvistika“, „ekonomikos lingvistika“, „kalbos semantika“. Taigi, galima teigti, kad Programos pavadinimas „Ekonominė lingvistika“, numatomi studijų rezultatai ir Programos turinys nedera tarpusavyje. (Tarp kitko, priede Nr. 4 „Studijų programos duomenys“ pavadinimas neteisingai išverstas į anglų kalbą kaip „Economical (= ekonomiškas, taupus, glaustas) Linguistics“). Teiginys, kad jau veikiančios lingvistikos bakalauro programos remiasi tradiciniu požiūriu, jog

„kalba yra vertinga pirmiausiai kaip kultūrinis artefaktas, kai per lietuvių kalbą skleidžiasi lietuvių kultūra“ (4 psl.), neatitinka tikrovės. Iš esmės, analizuojama programa yra metodiškai gerai sudaryta, įdomi lituanistinė programa su integruotais kalbos technologijų ir kalbos industrijų dalykais.

Apraše pabrėžiama, kad būtent ši programa ruoš naujos kartos lingvistikos specialistus/specialistes kurti „veiksmingesnę integralios ekonomikos aplinką“ (Aprašas, 6 psl.). Šis požiūris į kalbą nėra naujas, o tokios sąvokos kaip „daugiakalbystė ir naujoji ekonomika“ (multilingualism and the new economy) arba „kalbos ekonomika“ (language economy) jau yra nusistovėję ir turi aiškias apibrėžtis. Tai, kas rašoma studijų programos apraše apie „ekonominę lingvistiką“ praktiškai sutampa su „kalbos ekonomikos“ samprata (žr. Alexandre Duchêne and Monica Heller, 21 skyrius, „Multilingualism and the new economy“, 369 – 383 psl. (Martin - Jones, M., Blackledge, A. & A. Creese. 2012. The Routledge Handbook of Multilingualism) arba M. Heller straipsnis (2003) „Globalization, the new economy, and the commodification of language and identity“, *Journal of Sociolinguistics* 7(4): 473-492).

Apibendrinant aukščiau išdėstytas pastabas galima daryti išvadą, kad Programos pavadinimas, numatomi studijų rezultatai ir Programos turinys tarpusavyje ne itin dera ir tik iš dalies atitinka studijų rūšį, pakopą ir kvalifikacijų lygį. Nors Programą ruošė gerai žinomi lietuvių kalbos specialistai, bendra teksto kūrimo stilistika pasižymi žodžių ekvilibristika, o daugelis formuluočių yra nekonkrečios ir aptakios.

Pataisymai atlikti atsižvelgiant į ekspertų rekomendacijas

Programos rengimo grupė pakeitė Programos pavadinimą iš „Ekonominės lingvistikos“ į „Lingvistiką“. Naujasis pavadinimas dera su Programos apraše gerokai pakoreguotais Programos tikslais, kurie dabar yra pakankamai realūs ir atitinka pirmosios studijų pakopos užmojus. Pertvarkytoje 1 lentelėje (8-9 pp.) „Studijų programos tikslų, studijų rezultatų ir studijų dalykų sąsajos“ aiškiai išskirti ir sukonkretinti gebėjimai (žinių taikymo, tyrimų, specialieji, socialiniai ir asmeniniai). Programos studijų rezultatai pertvarkyti atsižvelgiant į Programos tikslus: suformuluoti nauji, ypač „Asmeninių gebėjimų“ grupėje, kiti – sukonkretinti, o neatitinkantys Programos koncepcijos – visai išimti. Vietoje anksčiau suformuluotų 25 studijų rezultatų pertvarkyta Programa turi 17, kurie yra aiškūs, konkretūs ir potencialiai įvykdomi.

Tačiau iš pačios lentelės dingę parametras „Programos tikslai“ – liko tik vienas daugiaplanis tikslas (8 p.): „Lingvistikos“ pirmosios pakopos (bakaluro) studijų programos svarbiausias tikslas – rengti aukščiausios kvalifikacijos lingvistikos specialistus, kurių žinios ir gebėjimai leistų atskleisti ir panaudoti lietuvių kalbos naujas funkcines galimybes globalizacijos sąlygomis, veikiant daugiakalbei ir daugiakultūrei aplinkai ir didėjančiai skaitmeninės

daugialypės terpės įtakai“. Todėl galima teigti, kad šio aptakaus tikslo sąsajos su numatomais studijų rezultatais nėra aiškiai suformuluotos. Be to, iš lentelės išnyko kai kurie studijų dalykai, pvz. *Dirbtinės kalbos*, nors Nuolatinių studijų plane (18 p., 2 lentelė, Q100EL14BNLK034) šis dalykas tebėra įtrauktas. *Profesinę praktiką* buvo galima įrašyti visuose trijuose Socialinių gebėjimų punktuose.

Atkreiptinas dėmesys, kad apraše kalbant apie pačią Programą kai kada vartojamas žodis „lingvistika“, kai kada „moderni lingvistika“. Pastarasis junginys ypač dažnas kontekste, kur ankstesniame Programos apraše buvo vartota „ekonominė lingvistika“. Toks mechaninis pakeitimas rašo lygybės ženklą tarp „ekonominės lingvistikos“ (kas tai bebūtų) ir „modernios lingvistikos“, o tai neatitinka tikrovės.

Informacija apie darbo rinkos įvertinimą atnaujinta nebuvo, todėl ne visai aiški naujai įvestų pasirenkamųjų dalykų – rusų, turkų ir vokiečių kalbų – atrankos logika. Programos apraše (14 p.) teigiama, kad 2012-2013 m. 250 filologijos/ lingvistikos absolventų, kurie baigė anglų, rusų ir vokiečių kalbas, buvo registruoti darbo biržoje, kas liudytų jau patenkintą šių kalbų specialistų poreikį rinkoje, o Programoje vėl siūlomos tos pačios kalbos. Kita vertus, galima numanyti, kad vokiečių kalbos poreikis didės JK išstojus iš Europos Sąjungos (toliau – ES) (anglų kalba ES liks kaip Airijos ir Maltos valstybinė kalba), tačiau abejonės kyla dėl turkų kalbos, kuri nėra ES kalba. Gal šiai Programai tinkamos kaip pasirenkamos kalbos būtų latvių (palyginimui su lietuvių kalbos struktūra ir raida), lenkų ar estų (kitokios struktūros) kalbos – jos taip pat yra kaimyninių šalių kalbos. Be to, šiuo metu rinkoje yra didelis skandinavų kalbų poreikis.

Kalbant apie įsidarbinimo galimybes pabrėžiama (15 p.), kad absolventai „galės profesionaliai dirbti ne tik įprastus kalbininkų darbus (redaktoriaus, terminologo, kalbos tvarkytojo)“, o tarp kitų galimybių minimos ir tokios sritys kaip viešasis administravimas ir viešosios politikos strategijos, nors sprendžiant iš Programos aprašo kompetencijos dirbti šiose srityse nebus ugdomos. Neatnaujintas ir 6 priedas „Santykis su kitų universitetų programomis“; būtų buvę pravartu susipažinti su Vytauto Didžiojo universitete pradedama vykdyti antrosios pakopos studijų programa „Modernioji lingvistika“.

Pagrindinės srities stiprybės:

Pagrindine vertinti pateiktos programos tikslų ir studijų rezultatų srities stiprybe reikia laikyti Programos originalumą, sukuriant įdomią lituanistinę programą su integruotais kalbos technologijų ir kalbos industrijų dalykais. Pasiiekta Programos turinio, numatomų studijų rezultatų, studijų pakopos ir suteikiamos kvalifikacijos dermė.

Pagrindinės srities silpnybės:

Neaiškiai suformuluotos Programos tikslo sąsajos su numatomais studijų rezultatais. Nėra duomenų, kad pertvarkant Programą buvo naujai įvertinti darbo rinkos poreikiai ir konsultuotasi su socialiniais partneriais. Nors Programos pavadinimas dera su turiniu ir rezultatais, jis labai aptakus ir neatspindi jos originalumo.

2.2. Programos sandara

Programos sandara atitinka formaliuosius universitetinių pirmosios pakopos studijų programoms keliamus reikalavimus (žr. *Laipsnį suteikiančių pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašas*, patvirtintas LR Švietimo ministro 2010 m. balandžio 9 d. įsakymu Nr. V-501). Nuolatinių studijų programa numatyta vykdyti septynis semestrus, Programą sudaro 210 kreditų. Iš jų bendriesiems universitetiniams dalykams skiriama 15 kreditų (tiek ir reikalaujama), studijų krypties dalykams – 165 kreditai (tiek ir reikalaujama), iš jų baigiamajam darbui – 21 kreditas (reikalaujama bent 12), profesinei praktikai – 15 kreditų (tiek ir reikalaujama), ir kitų studijų krypties žinias gilinantiems dalykams – 15 kreditų. Gretutinės studijos nėra numatytos. Bendriesiems dalykams priskirti *Komunikacijos ir medijų teorijos, Ekonomikos teorija, Sociologija ir Filosofija*. Kitų studijų krypties žinias gilinantiems dalykams priskirti *Globalizacija ir vieninga komunikacinė erdvė, Integruota marketingo komunikacija, Socialiniai tinklai ir Kūrybinės industrijos*. Studijų krypties dalykams priskirti 30 dalykų, iš kurių trys (*Anglų kalbos etimologija, Anglų kalbos semantika, Anglų kalbos terminologija*) numatyti dėstyti anglų kalba.

Dalykų išdėstymas semestrais pagal kreditų apimtį ir dalykų skaičių atitinka teisės aktų reikalavimus. Tačiau iš studijų plano (Aprašo 2-3 lentelės 17-20 pp.) matyti, kad Programoje labai mažai pasirenkamųjų dalykų. Iš 210 kreditų, numatytų Programoje, studentai turi galimybę rinktis tik 12 kreditų, t.y. keturis dalykus (1 sem. Bendrieji: *Sociologija* arba *Filosofija*, 2 sem. Gilinantys kitų studijų krypties žinias: *Socialiniai tinklai* arba *Kūrybinės industrijos*, 5 sem. Studijų krypties: *Dirbtinės kalbos* arba *Kalbos projektai*, 6 sem. *Kalbų mokymosi technologijos* arba *Fenomenologija*), tuo tarpu *Laipsnį suteikiančių pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašas* (2010-04-09) leidžia šiems dalykams skirti iki 60 kreditų. Trečiąjį, ketvirtąjį ir septintąjį semestrą pasirenkamųjų dalykų iš viso nenumatyta. Tai laikytina tam tikru universitetinio išsilavinimo suvaržymu. Šis trūkumas ekspertų jau buvo minėtas ir 2015 m. Programos vertinimo išvadose.

Nemažai Programos dalykų pilnai atitinka studijų kryptį ir pakopą. Tačiau pirmosios pakopos kalbotyros studijų programose įprasta matyti įvadininius kursus, o gilesnės studijos

dažniau vyksta antrojoje studijų pakopoje. Pavyzdžiui, 4 sem. numatytas kursas *Pragmatika* (3 kred.) iš tikrųjų yra pragmatikos įvadas, nes tik pristato pagrindines lingvistinės pragmatikos temas (jame nepatiriamos naujosios L. Horno ir S. Levinsono pragmatinės implikatūros teorijos arba relevancijos teorija), o 1 sem. numatytas *Šiuolaikinės lingvistikos teorijų* kursas labiau tiktų aukštesnėje pakopoje (arba bent jau paskutiniuose pirmosios pakopos semestruose). Pasirenkamojo *Dirbtinių kalbų* kurso apraše nurodyta labai sudėtinga privaloma literatūra anglų kalba, kuri nebūtų lengvai įveikiama net magistrantams, turintiems C1 anglų kalbos lygį.

Programos koncepcijoje kalba siejama su ekonomika (pastarąją suprantant kaip informacijos, žinių, kūrybos, idėjų, inovacijų ekonomiką) ir kintančiais socialiniais santykiais globalizacijos kontekste. Programa suteikia bendrųjų kalbotyros žinių sistemą, susietą su nuosekliomis žiniomis apie lietuvių kalbos sistemą bei gebėjimais aprašyti ir aiškinti lietuvių kalbos reiškinius įvairiais požiūriais (fonetiniu, leksiniu, morfologiniu, sintaksiniu, semantiniu, pragmatiniu). Kadangi ketinamos vykdyti studijų programos apraše nepateikti *Komunikacijos ir medijų teorijos, Ekonomikos teorijos, Sociologijos ir Filosofijos* dalykų aprašai, to ryšio su idėjų ekonomika neįmanoma įvertinti.

Tačiau Programoje yra įdomių šiuolaikiškų kursų (*Kūrybinės industrijos, Globalizacija ir vieninga komunikacinė erdvė, Kompiuterinė lingvistika, Kūrybinis rašymas, Kalbos industrijos ir inovacijos*), kurie ugdo gebėjimus kūrybiškai komunikuoti inovatyvias kalbotyros idėjas ir kurti naujus kalbinius produktus bei paslaugas. Programos koncepcijoje akcentuojamos su daugiakalbyste bei daugiakultūriškumu susijusios kompetencijos. Kita vertus, analizuojant Programos sandarą kyla abejonių, ar absolventai tikrai gebės „efektyviai veikti natūraliose ir virtualiose daugiakalbėse aplinkose“ (Aprašas, 8 p.), kai tik 9 kreditai skirti anglų kalba dėstomiems dalykams (1 sem. *Anglų kalbos etimologija*, 2 sem. *Anglų kalbos semantika*, 5 sem. *Anglų kalbos terminologija*). Akivaizdu, kad daugiakalbystei Programoje nėra skiriamas pakankamas dėmesys, nes minėtą gebėjimą turėtų užtikrinti vienintelis pasirenkamasis *Kalbų mokymosi technologijų* kursas (6 sem., 3 kred.).

Atkreiptinas dėmesys į turinio pateikimą dalykų aprašuose. Daugelio dalykų tematika apibūdinama vos keliais žodžiais, nesiejant su konkrečiais knygų skyriais ar konkrečiomis užduotimis studentams. Tačiau lyginant kai kurių dalykų turinį matyti, kad jis dubliuojamas. Pavyzdžiui, *Leksikologija ir semantika* 2 sem. dubliuoja kai kurias 1 sem. *Anglų kalbos etimologijos* ir 2 sem. *Anglų kalbos semantikos* temas, *Anglų kalbos semantikoje* 6 val. skiriamos kalbos/šnekos aktų teorijai, kuri 4 sem. pristatoma *Pragmatikos* kurse (4 val.). 5 sem. *Kalbos industrijos ir inovacijos, Terminologija* ir *Anglų kalbos terminologija* taip pat dubliuoja turinį. Ypač panašios *Terminologija* ir *Anglų kalbos terminologija*, nes pastarojo dalyko apraše net

atsirado dalis privalomos literatūros lietuvių kalba (Gaivenis K., 2002. *Lietuvių terminologija: teorijos ir tvarkybos metmenys*. Vilnius; Kaulakienė A., 2014. *Terminologija. Terminografija. Terminija*. Vilnius; Kvašytė R., 2005. *Mokomasis terminologijos žodynėlis*. Šiauliai.) Vizito metu paklausus, ar buvo derinamas dalykų turinys, dr. A. Auksoriūtė teigė, kad nebuvo, o lekt. K. Stankevičiūtė pridūrė, kad *Anglų kalbos terminologijos* kursas buvo planuojamas kaip praktinis anglų kalbos kursas (kas nelabai įtikina, nes egzamine numatyti du teoriniai klausimai ir viena praktinė užduotis). Gal vertėtų pagalvoti apie konkretaus dalyko paskaitas lietuvių kalba, o seminarus vesti anglų kalba, taip suteikiant studentams veiksmingų instrumentinių svetimoms kalbos gebėjimų. Terminų vartojimo ir sudarymo principams 8 val. ir ekonomikos terminų struktūrai 4 val. skiriamos *Lotynų ir graikų kalbų pagrindų* pirmoje kurso dalyje 3 semestru.

Beje, *Kalbos industrijos ir inovacijos* (5 sem., 3 kred.) skiria net 4 val. kalbos politikai ir daugiakalbystei aptarti (po 4 sem. jau išklaustyti *Kalbos politikų* (6 kred.) ir *Sociolingvistikos* (6 kred.) dalykų. *Šiuolaikinės lingvistikos teorijos* 1 sem. skiria 16 val. prototipų teorijai ir metaforai, o 6 sem. toms pačioms temoms 12 val. skiria ir *Kognityvinė semantika*. Suprantama, skirtingų disciplinų požiūriai į tuos pačius kalbos reiškinius gali skirtis, bet kai homonimijai ir sinonimijai skiriama 4 val. 1 sem. (*Anglų kalbos etimologija*), 6 val. 2 sem. (*Leksikologija ir semantika, Anglų kalbos semantika*), 8 val. 3 sem. (*Stilistika ir teksto redagavimas*), Programos rengėjams privaloma peržiūrėti, kaip koreliuoja dalykų turinys taip išvengiant nepagrįsto dubliavimo.

Programoje numatyta *Profesinės praktikos* (15 kred.) apimtis atitinka teisės aktų reikalavimus, tačiau praktikos turinio, eigos ir vertinimo aprašymas itin trumpas (Aprašas, 2 priedas 163-164 pp.), o dalyką kuruosianti prof. habil. dr. R. Miliūnaitė susitikime nedalyvavo, todėl susidaryti aiškaus vaizdo nebuvo galimybės. Aprašo 10 priede pateikiami *Bakalauro baigiamųjų darbų rašymo reikalavimai ir metodiniai nurodymai*. Baigiamasis darbas rašomas du semestrus (6 sem. – 4 kontaktinės val. ir 7 sem. – 8 kontaktinės val.).

Dar kelios pastabos dalykų aprašų rengėjams. Dalyko pavadinimas *Lotynų ir graikų kalbų pagrindai* turėtų būti pakeistas į *Lotynų ir sen. graikų kalbų pagrindai* (nes neketinama mokyti naujosios graikų kalbos). Dalykų aprašuose, kuriuose privaloma literatūra pateikiama anglų kalba (pvz., *Integruotos marketingo komunikacijos, Dirbtinės kalbos, Kompiuterinė lingvistika*), rekomenduotina nurodyti turimų knygų kiekį ir vietą, o taip pat anglų kalbos mokėjimo lygio išankstinius reikalavimus. Taip pat būtų kolegiška peržiūrėti negimtakalbių dėstytojų aprašus (*Šiuolaikinė lingvistikos teorijos, Sociolingvistika*) ir ištaisyti rašybos klaidas (kalbinai elgėsenai, smegenių, reiskyniai, psikanalizė ir pan.). Reikėtų kritiškai peržiūrėti dalyko *Kalbų mokymosi technologijos* aprašą, ypač vietas apie ugdomas kompetencijas (Aprašas, 2

priedas, 155 p.): „esminės vertimo teorijos žinios ir gebėjimai: vertimo teorijos kaip mokslo disciplinos suvokimas; gebėjimas praktiškai pritaikyti teorines žinias ir supažindinti su aktualiomis ir naudingomis vertimo technologijomis ir priemonėmis“. Dalyko turinyje vertimo teorijos žinios nepateikiamos, tačiau keista, kad *Kalbų mokymosi technologijų* kurse neaptariamoms šiuolaikinėms *mobile technologies, media learning* ir *online learning*.

Pataisymai atlikti atsižvelgiant į ekspertų rekomendacijas

Pataisymai, atsižvelgiant į ekspertų rekomendacijas, atlikti iš dalies. Pataisytoje Programoje pasirenkamiesiems dalykams lieka tie patys **12 kreditų**, t.y. 1 ir 2 semestru studentai galės rinktis po vieną iš 2 siūlomų dalykų, 5 ir 6 semestru atsirado po 5 pasirenkamuosius dalykus (papildomai atsirado rusų, turkų ir vokiečių kalbos), bet iš jų taip pat bus galima rinktis po vieną dalyką, todėl realiai lieka tas pats **4 dalykų** pasirinkimas.

Programos rengėjai taip pat nesvarstė galimybės pateikti kai kuriuos kursus kaip įvadinius (pvz. 3 kred. *Pragmatikos* kursą), kas įprasta pirmosios pakopos kalbotyros studijų programose, arba perkelti *Šiuolaikines lingvistikos teorijas* iš 1 sem į 5 ar 6 semestrą. Programos 2 priede jau pateikiami *Komunikacijos ir medijų teorijos, Ekonomikos teorijos, Sociologijos* ir *Filosofijos* dalykų aprašai.

Pataisytos Programos koncepcijoje mažiau dėmesio skiriama su daugiakalbyste bei daugiakultūriškumu susijusioms kompetencijoms, nors papildomi pasirenkamieji (rusų, turkų, vokiečių kalbos) dalykai kai kuriems studentams tokių kompetencijų suteiks. Programos rengėjai, deja, nepaaiškina, kodėl būtent šios kalbos buvo įtrauktos į pataisytą Programą (tuo metu kai darbo rinkos prioritetai yra skandinavų kalbos). Tebelieka nelabai aiški anglų kalbos kursų paskirtis Programoje: nors *Anglų kalba I* ir *Anglų kalba II* nebedubliuoja *Leksikologijos ir semantikos* 2 sem. bei *Pragmatikos* 4 sem. turinio, tačiau šių anglų kalbos kursų turinį sudaro mokyklinės gramatikos kurso kartojimas. Dalyko *Anglų kalba II* apraše minimas pastraipos rašymas (kurso apraše „paragrafas“ turėtų būti pakeistas „pastraipa“) net nesiekia brandos egzamino lygio (ten moksleiviai kuria rašinį iš kelių pastraipų).

Iš *Anglų kalbos terminologijos* 5 sem. pašalintos knygos lietuvių kalba (dubliavusios lietuviško *Terminologijos* kurso 5 sem. literatūrą), nors turinio dubliavimas lieka.

Pataisytoje Programoje dalyko pavadinimas *Lotynų ir graikų kalbų pagrindai* pakeistas į *Lotynų ir sen. graikų kalbų pagrindai, Profesinės praktikos* (15 kred.) turinio, eigos ir vertinimo aprašymas yra pakankamas, pataisytas dalyko *Kalbų mokymosi technologijos* ugdomų kompetencijų aprašas.

Pagrindinės srities stiprybės:

Pagrindinė Programos stiprybė yra lietuvių kalbos ir lietuvių kalbotyros dalykai, sudarantys Programos pagrindą.

Pagrindinės srities silpnybės:

Išlieka anglų kalbos lygio problema, nes *Anglų kalba I ir II* orientuota į mokyklos kurso (gramatikos) kartojimą. Taigi, Programos sandara kol kas neužtikrina, kad bus pasiektas B2/C1 anglų kalbos lygis, reikalingas kai kurių dalykų literatūros skaitymui.

2.3. Personalas

Programą ketinama realizuoti pasitelkiant Kazimiero Simonavičiaus universiteto (KSU) dėstytojų, Lietuvių kalbos instituto (LKI) mokslininkų ir įvairių kitų universitetų dėstytojų pajėgas. Iš 33 numatytų dėstytojų **26 yra mokslų daktarai**, todėl galima teigti, kad vertinimui pateiktoje Programoje pasitelkiamas dėstytojų personalas atitinka teisės aktų reikalavimus ir yra pakankamas pirmosios pakopos programai vykdyti: mokslų daktarai dėstys tris ketvirtadalius visų dalykų (reikalaujama, kad ne mažiau kaip pusę studijų krypties dalykų dėstyti mokslo daktarai arba pripažinti menininkai).

Kaip nurodoma 2 ir 3 lentelėse (Aprašo 17-20 pp.), Programoje dėstys **10 profesorių** (prof. dr. A. Verschik (Talino Universitetas); prof. dr. P. U. Dini (Pizos universitetas); prof. dr. G. Blažienė (LEU, LKI); prof. dr. D. Mikulėnienė (LKI); prof. habil. dr. R. Miliūnaitė (VLKK); prof. habil. dr. S. Temčinas (LKI), prof. dr. Tomas Kačerauskas (VGTU), prof. dr. Zabarskaitė (LKI, **KSU**), prof. dr. A. Augustinaitis (**KSU**)), tačiau tik 2 iš jų (prof. dr. A. Augustinaitis ir prof. dr. J. Zabarskaitė) savo CV nurodė dirbą KSU. Programos realizavimui pasitelkiami 2 kviestiniai profesoriai iš užsienio (prof. dr. A. Verschik iš Talino universiteto ir prof. dr. P.U. Dini iš Pizos universiteto). KSU administracijos teigimu, jie yra pažadėję atvykti ir dėstyti numatytus kursus; todėl reikėtų pagirti Programos rengėjus už tarptautiškumo kriterijų, bet kartu paabejoti, žinant gyvenimo realijas, ar jį tikrai pavyks išlaikyti.

Programoje dėstys ir **9 docentai**: doc. dr. N. Morozova (LKI), doc. dr. J. Vaskelienė (ŠU), doc. dr. D. Aliūkaitė (VU KHF), doc. H. Kunčius (VDU), kuris daktaro laipsnio neturi, bet yra pripažintas menininkas, doc. dr. A. Tamulionienė (MRU, LKI, **KSU**), doc. dr. R. Venckus (VDU, **KSU**), doc. dr. I. Lapinskaitė (VGTU, **KSU**), doc. dr. L. Labanauskas (**KSU**), iš kurių 4 (doc. dr. Labanauskas, doc. dr. I. Lapinskaitė, doc. dr. R. Venckus, doc. dr. A. Tamulionienė) nurodo dirbantys ir KSU. Taip pat Programoje dirbs **7 mokslų daktarai** (dr. J. Jaroslaviėnė (LKI), dr. V. Meiliūnaitė (LKI), dr. L. Vaičiulytė-Semėnienė (LKI), dr. A. Auksoriūtė (VGTU, LKI), dr. R. Stundžinas (MRU, VLKK, LKI)), iš kurių nė vienas nenurodo dirbantis KSU (dr. K.

Matuzevičiūtė ir dr. A. Genelytė savo CV nepateikė) ir **6 lektoriai** be daktaro laipsnio (K. Stankevičiūtė (KSU), V. Zinkevičius (VDU, LKI), D. Staniulionienė (VšĮ Mokyklų tobulinimo centras), S. Šermukšnis (UAB Netcode), A. Saudargas (darbovietė nenurodyta), A. Gaidienė (LKI)), iš kurių tik K. Stankevičiūtė nurodė dirbanti KSU. Taigi, Programoje dirbs 7 nuolatiniai dėstytojai ir 26 kviestiniai dėstytojai iš kitų institucijų. Kol Programa nevykdoma, sunku pasakyti, ar tokios nuolatinių ir kviestinių proporcijos yra palankios jos įgyvendinimui.

Apraše nurodyta, kad visų krypties dėstytojų akademinio stažo vidurkis – 21 metai. Pusė numatytų dėstytojų turi daugiau nei 10 metų profesinės veiklos patirtį. Tačiau kviečiami dėstyti ir beveik neturintys pedagoginio darbo patirties mokslininkai ar praktikai (dr. J. Jaroslavienė, L. Vaičiulytė-Semėnienė, dr. R. Stundžinas). Daugelio dėstytojų mokslinės veiklos kryptys atitinka numatytus dėstyti dalykus, kai kurie iš jų yra savo srities profesionalai. Tačiau dėl kitų numatytų dėstytojų kyla abejonių:

- Doc. dr. Ž. Židonis (nėra CV, susitikime nedalyvavo)
- Lekt. A. Saudargas. Nurodoma tik viena spaudai priima publikacija, A. Saudargas. Fonosemantinės sakinės „Lietuvių kalbos žodyne“ – Acta Linguistica Lithuanica 74 (Priimtas spaudai).

Beje, ne visi 2 ir 3 lentelėse (Aprašo 17-20 pp.) nurodyti dėstytojai buvo pateikę savo CV (prof. dr. Vytis Valatka (*Filosofija*, pasirenk. k. 1 sem.), doc. dr. Žilvinas Židonis (*Verslumo ir ekonomikos naratyvų analizė*, prival. k. 5 sem.; 2015 m. Išvadose taip pat minima, kad trūksta informacijos apie šio dėstytojo patirtį), dr. Kristina Matuzevičiūtė (*Ekonomikos teorija*, prival. k. 2 sem.), dr. Aurelija Genelytė (*Lingvistiniai tyrimo metodai*, prival. k. 6 sem.)). Yra ir kai kurių neatitikimų: nuolatinių studijų plane (Aprašo 17-18 pp.) ir dalykinėje Programos struktūroje (19 p.) prie *Kūrybinio rašymo* nurodytas lekt. Alvydas Šlepikas, bet susitikime su ekspertais dalyvavo ir kurso apraše figūruoja doc. Herkus Kunčius. Lekt. Daiva Staniulionienė, dėstysianti *Lotynų ir sen. graikų kalbų pagrindus*, savo CV nenurodė lotynų ir sen. graikų kalbos žinių, bet susitikime su ekspertais patvirtino tas kalbas mokanti. Dr. Aurelija Gritėnienė (LKI) pateikė CV, bet neaišku, kokį dalyką dėstys, nes jos pavardės nėra Nuolatinių studijų plane (Aprašo 17-18 pp.).

Pataisymai atlikti atsižvelgiant į ekspertų rekomendacijas

Po Programos pataisymų atsiradus 3 pasirenkamiesiems dalykams (rusų, turkų ir vokiečių kalboms), Programoje dėstys 36 dėstytojai, iš kurių 27 yra mokslų daktarai (10 profesorių, 10 docentų, 7 mokslų daktarai ir 8 lektoriai be daktaro laipsnio). Dar padaugėjo kviestinių dėstytojų iš kitų institucijų: numatyta 7 nuolatiniai KSU dėstytojai ir 29 kviestiniai dėstytojai.

3-me priede pateikti gyvenimo aprašymai, kurių trūko: prof. dr. Vyčio Valatkos (*Filosofija*, pasirenk. k. 1 sem.), doc. dr. Žilvino Židonio (*Verslumo ir ekonomikos naratyvų analizė*, prival. k. 5 sem.), dr. Kristinos Matuzevičiūtės (*Ekonomikos teorija*, prival. k. 2 sem.). Kaip nurodoma pataisytame apraše (19 ir 21 p.), *Lingvistinius tyrimo metodus*, prival. k. 6 sem. dėstys dr. Aurelija Gritėnienė, todėl dr. Aurelijos Genelytės CV nebereikalinga. Nuolatinių studijų plane (Aprašo 19 p.) ir dalykinėje Programos struktūroje (20 p.) prie *Kūrybinio rašymo* dabar nurodytas doc. Herkus Kunčius. Lekt. Daiva Staniulionienė, dėstysianti *Lotynų ir sen. graikų kalbų pagrindus*, savo CV dabar nurodė mokanti lotynų ir sen. graikų kalbas.

Beje, reikėtų suvienodinti lekt. Daivos Staniulionienės (žr. 18, 19, 21 pp. „Staniulionienė“, bet CV 46 p. ir dalyko aprašuose 77 ir 92 pp. „Stasiulionienė“) ir dr. Roberto Stundžino (19 ir 22 pp. „Stundžinas“, bet „Stunžinas“ 25 p., CV 47 p. ir dalyko aprašas 127 p.) pavardžių rašybą. Nepilnai pataisytos rašybos klaidos *Šiuolaikinės lingvistikos teorijos* dalyko apraše.

Pagrindinės srities stiprybės:

Pagrindine srities stiprybe laikytinas suburtas dėstytojų kolektyvas ir numatomas užsienio dėstytojų dalyvavimas Programoje.

Pagrindinės srities silpnybės:

Pagrindine srities silpnybe laikytina tai, kad ši Programa yra visiškai nauja kryptis KSU ir tos krypties dėstytojų universitete kol kas nėra. Akademinio darbo patirtis rodo, kad remtis vien dėstytojais iš kitų institucijų nėra labai patikima, o po Programos pertvarkymo atsirado dar 3 (iš viso būtų 29) dėstytojai iš kitų institucijų. Programos įgyvendinimo užtikrinimui norėtusi, kad joje dalyvautų daugiau nuolatinių KSU dėstytojų.

2.4. Materialieji ištekliai

Kaip nurodyta Apraše (23 p.), ir kaip teko įsitikinti ekspertams 2016 m. gegužės 20 d. vizito į KSU ir LKI metu, abiejose įstaigose yra tinkamai įrengtų auditorijų, pritaikytų didesniems ir mažesniems studentų srautams. Auditorijų ir vietų skaičius Programai realizuoti yra pakankamas. Auditorijos atitinka šiuolaikinius reikalavimus: jose yra multimedijos įranga, veikia belaidžio ryšio sistema, yra kompiuterizuotos dėstytojų darbo vietos.

Apraše (24 p.) taip pat teigiama, kad pagal bendradarbiavimo sutartį su LKI ketinamos vykdyti Programos studentai taip pat galės naudotis LKI sukaupta skaitmenine kalbos išteklių infrastruktūra ir resursais. LKI erdvėse prieinamos svarbios lietuvių kalbos tyrimams numatytos duomenų bazės, tokios kaip Tarmių archyvas, Naujųjų skolinių duomenų bazė, Senųjų raštų

duomenų bazė, Lietuvių kalbos terminų sinonimijos bazė ir t.t. Taip pat numatoma, kad studentams bus prieinama ir LKI turima programinė įranga: duomenų bazių kūrimo, konkordansų sudarymo, žodynų redagavimo programos ir pan. Tai suteiks galimybę atlikti kalbos technologijų užduotis ir įgyti gebėjimų jomis naudotis. Kai kurie dėstytojai (pvz. dr. Violeta Meiliūnaitė, *Morfologija ir žodžių daryba*) planuoja panaudoti *Lituanistikos židinio* teikiamas galimybes ugdyti studentų kūrybiškam požiūriui į kalbą.

Programos rengėjai Apraše (24-25 pp.) nurodo, kad pagal bendradarbiavimo sutartį su LKI universiteto bibliotekai buvo perduoti svarbiausi lituanistikos mokslo šaltiniai, žodynai, žinynai ir straipsnių rinkiniai, išleisti LKI ir Mokslo ir enciklopedijų leidybos institute. LKI biblioteka prenumeruoja svarbius lingvistikos žurnalus ir turi sukaupusi pakankamai turtingą lingvistinę biblioteką. Tačiau vizito metu bandymas rasti konkrečių kursų aprašuose (pvz. *Anglų kalbos etimologija, Anglų kalbos semantika, Dirbtinės kalbos, Kompiuterinė lingvistika I*) nurodytos privalomos studijuojamos literatūros net su bibliotekininkės pagalba rasti nepavyko. Iš dalyko *Šiuolaikinės lingvistikos teorijos* apraše nurodytos privalomos literatūros pavyko rasti tik Ivič, M. *Lingvistikos kryptys*. Vilnius, 1973. Bibliotekų personalas užsiminė, kad, kol nepatvirtinta programa, nėra prasmės tų knygų įsigyti. Susitikimo su dėstytojais metu dr. R. Stundžinas teigė, kad studentai galės naudotis MKIC ištekliais Saulėtekyje, o lekt. A. Saudargas mielai skolins studentams savo knygas. Nepaisant to, kad kai kurie šaltiniai yra prieinami internete, o KSU turi prieigą prie pagrindinių mokslinių bazių EBSCO, EMERALD, JSTOR ir kt., Programos įgyvendinimui reikės ir knygų.

Kaip matyti iš 2015 m. Ekonominės lingvistikos studijų programos vertinimo išvadų (15 p.), panaši situacija su knygomis buvo ir prieš metus.

Pagrindinės srities stiprybės:

Pagrindine srities stiprybe laikytina tai, kad patalpos studijoms realizuoti yra tinkamos ir jų pilnai pakanka. Taip pat pakankama techninės įrangos bazė.

Pagrindinės srities silpnybės:

Pagrindine srities silpnybe laikytina informacijos stoka apie studijų programai įgyvendinti reikiamų knygų anglų kalba skaičių ir vietą.

2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas

Ketinamos vykdyti studijų programos Apraše (27 p.) nurodoma, kad stojančiajam į *Ekonominės lingvistikos* (reaguojant į ekspertų rekomendacijas studijų programos pavadinimas vertinimo eigoje buvo pakeistas į *Lingvistika*) bakalauro studijų programą nėra specialiuju

reikalavimų. Stojantysis privalo turėti vidurinės mokyklos baigimo atestatą ir vykdyti priėmimo į universitetą sąlygas. Apraše pateikiama konkursinio balo sandara. Iš KSU tinklalapyje pateiktų priėmimo sąlygų aiškėja, kad 2016 m. į universitetą priimami asmenys, kurių suminis konkursinis balas (neįskaičiuojant skirtų pagal papildomus kriterijus) yra du ir daugiau. Be to, stojantieji turi dalyvauti motyvaciniam pokalbyje su priėmimo komisija. Informacijos apie tokio pokalbio formatą, reikalavimus ir vertinimo kriterijus bei papildomų balų suteikimą Programos rengėjai Apraše nepateikė.

Programoje numatoma taikyti įvairius mokymo ir mokymosi metodus. Apraše (27 p.) minimos paskaitos, seminarai, darbas grupėje, savarankiškas mokymasis, praktikos metodas. O dalykų aprašuose vardijama dar daugiau metodų: įtraukiamoji paskaita, probleminė paskaita, vaizdo ir garso demonstravimas, aktyvaus mokymo(-si) metodai (minčių lietus, grupės diskusija, situacijų modeliavimas), tiriamojo pobūdžio užduotys, atvejų analizė, projekto metodas, dialoginio seminaro metodas, fotosafario metodas, forumo teatro metodas, pranešimų rengimas ir pristatymas, šaltinių analizė, įvairių rašto darbų rašymas. Kompleksinis šių metodų taikymas studijų eigoje turėtų suteikti Programos absolventams bendruosius akademinis gebėjimus, profesines kompetencijas iš bendrosios kalbotyros ir lietuvių kalbotyros sričių bei specialiuosius gebėjimus dirbti su lietuvių kalba naujųjų medijų sąlygomis žinių ir kūrybos ekonomikoje. Abejonių keltų Programos absolventų gebėjimas nagrinėti ir spręsti problemas daugiakalbėse skaitmeninėse aplinkose, nes daugiausia bus ugdomas jų gebėjimas skaityti svetima (anglų) kalba. Trijuose anglų kalba dėstomuose kursuose (9 kred.) numatyti metodai apima tikslinės literatūros skaitymą, informacijos sisteminimą ir pranešimo rengimą.

Studentų pasiekimų vertinimo sistema yra gana aiški, daugeliu atvejų tampriai susijusi su studijų metodais (išskyrus *Profesinę praktiką* (7 sem.), kurios vertinimo sistema neaiški). Kaip nurodoma Apraše (27 p.), kiekvienas dalykas baigiamas studento žinias ir dalyko suvokimą įvertinančiu egzaminu. Dažniausiai egzaminas susideda iš testo raštu su vienu ar keliais pasirenkamais atsakymais ir atvirų klausimų (nors dalykų aprašuose rasta ir nemotyvuoto pasiekimų vertinimo, pvz. *Leksikologijos ir semantikos* dalyko (2 sem.) tarpiniame atsiskaityme numatoma vertinti gebėjimą demonstruoti žinias apie semantikos ir pragmatikos santykį, kai *Pragmatikos* dalyką numatyta dėstyti tik 4 sem.). Daugeliui studijų dalykų taikomas kaupiamasis vertinimo balas, kuomet be egzamino, sudarančio 50-55% kaupiamąjį balo, studentai turi atlikti įvairias kitas į vertinimą įeinančias užduotis: rengti rašo darbus, projektus, atlikti savarankiškas užduotis, ruošti pristatymus, rašyti koliokviumus. Tokia vertinimo sistema leidžia nuolat stebėti, kaip studentams sekasi siekti studijų rezultatų, laiku diagnozuoti problemas, palaikyti grįžtamąjį ryšį.

Studijų programa baigiama baigiamojo darbo (projekto) gynimu. Bakalauro baigiamojo darbo rengimo ir gynimo eigą nustato *KSU Bakalauro baigiamųjų darbų rašymo reikalavimai ir metodiniai nurodymai*, pateikti Aprašo 10 priede.

Apraše nėra svarstomas akademinio sąžiningumo užtikrinimas.

Programos studentams numatytos galimybės konsultuotis, dalyvauti akademinio mobilumo programose, vykdyti kūrybinius ir edukacinius projektus LKI Lituanistikos židinyje. Studentai bus skatinami įsitraukti į ES ir Lietuvos Respublikos institucijų bei įstaigų terminologijos forumo (LTF) veiklą, dalyvauti jaunųjų humanitarų veikloje.

Pagrindinės srities stiprybės:

Pagrindine šios srities stiprybe laikytina studijų metodų ir studentų pasiekimų vertinimo metodų įvairovė, taip pat studentų skatinimas dalyvauti mobilumo programose ir profesiniuose renginiuose. KSU tinklapyje jau patalpinti (patikrinta 2016 m. liepos 17 d.) viešai prieinami dokumentai, kuriuose apibrėžti studentų pasiekimų vertinimo kriterijai ir procedūros (http://www.ksu.lt/wp-content/uploads/2016/07/KSU_kokybes_vadovas.pdf).

Pagrindinės srities silpnybės:

Ne visuose studijų dalykuose taikomas kaupiamasis vertinimo balas.

2.6. Programos vadyba

Susipažinus su 2015 m. vertinimo Išvadamis susidaro įspūdis, kad 2016 m. Programos Aprašo 7 skyriuje, *Studijų programos vadyba*, pateikiama ta pati informacija kaip ir pirmajam vertinimui. 7 skyriuje nurodoma, kad *Ekonominės lingvistikos* (reaguojant į ekspertų rekomendacijas studijų programos pavadinimas buvo pakeistas į *Lingvistika*) programą įgyvendins Kazimiero Simonavičiaus universiteto Ekonominės lingvistikos katedra (Aprašas, 29 p.). Vizito į universitetą metu buvo išsiaiškinta, kad ši katedra kol kas neegzistuoja. Ji atsiras, kai bus pradėta vykdyti naujoji programa. Nors iš Apraše pateiktos informacijos matyti, kad šios programos įgyvendinime dalyvaus didesnė dalis mokslininkų iš LKI, šio partnerio atsakomybės ribos nėra aprašytos.

Pačios Programos ir dėstomų dalykų kokybei užtikrinti bei dėstytojų kompetencijoms vertinti bus pasitelkta Kazimiero Simonavičiaus universitete jau taikoma bendroji studijų kokybės sistema. Aprašo 7.2 poskyryje (32-33 p.) yra išsamiai aprašytos vidinio studijų kokybės užtikrinimo nuostatos ir procedūros. Jos numato vykdyti studijų kokybės apklausas, kurių duomenys pasitarnaus lavinimo proceso tobulinimui, ypatingą dėmesį skiriant dėstytojų pasirengimui bei kvalifikacijai, praktikai, studijų bazei, užsiėmimų tvarkaraščiams. Visi šie

aspektai ypač svarbūs pradedant vykdyti naują studijų programą. Pagal universitete numatytą tvarką Studijų programų bei suteikiamų kvalifikacijų patvirtinimas, stebėseną bei periodinis vertinimas yra patikėtas Studijų programos komitetui, tačiau Ketinamos vykdyti programos atveju toks komitetas nėra sudarytas. Pagal dabar KSU taikomą praktiką už Programos vadybą bus atsakinga ateityje planuojama įkurti Ekonominės lingvistikos katedra, o Studijų komitetas turės patariamąjį balsą.

Kaip vienas svarbiausių Programos kokybės užtikrinimo veiksnių yra minimas ryšys su studentais ir socialiniais partneriais: viešųjų ryšių agentūromis, reklamos firmomis, verslo ir politikos institucijomis, kalbos industrijų specialistais, valstybės administravimo ir saugumo padaliniais (Aprašas, 29 p.). Numatyti reguliarūs susitikimai ir bendradarbiavimas su studentais ir socialiniais partneriais turi padėti įvertinti ir suderinti studentų bei socialinių partnerių lūkesčius ir poreikius toliau tobulinti Programą. Kaip rodo ekspertų susitikimo su socialiniais partneriais medžiaga, tokio bendradarbiavimo trūko ruošiant Programą, todėl studijų rezultatai nepilnai atspindi socialinių partnerių lūkesčius. Vizito metu ekspertės įsitikino, kad prireikus socialiniai partneriai noriai įsitrauks į Programos tobulinimą.

Studijų proceso organizavimas (užsiėmimai, tvarkaraščiai, akademinis judumas) aprašytas išsamiai, tačiau Apraše trūksta informacijos apie tai, kaip bus palaikomas ryšys su absolventais. Absolventų įsidarbinimo galimybės yra gana plačios ir išsamiai aprašytos (Aprašo 8 skyrius, 34 p.), tačiau, kaip pažymėta ir 2015 m. Išvadose, kai kuriais atvejais absolventų įdarbinimo galimybės yra pervertinamos. Programos rengėjai nesureagavo į pastabą, jog absolventai matomai negalės dirbti „forensinėje aplinkoje“, nes Programoje nėra net teisės pagrindų dalyko. Remiantis vertinimui pateiktu aprašu ir pokalbiais vizito metu galima teigti, kad numatytos vidinio kokybės užtikrinimo priemonės gali veikti efektyviai.

Pagrindinės srities stiprybės:

Pagrindinė srities stiprybė yra numatytas studentų ir socialinių partnerių dalyvavimas tobulinant Programą.

Pagrindinės srities silpnybės:

Tenka sutikti (kaip pastebėta ir 2015 m. Išvadose), kad pagrindinė srities silpnybė laikytina pernelyg plačiai nusakytos absolventų karjeros galimybės.

II. REKOMENDACIJOS

Rekomendacijos, į kurias Programos rengėjai turėtų atsižvelgti per 10 darbo dienų nuo išvadu projekto gavimo dienos:

- 3.1. Tiksliau apibrėžti studijų objektą ir siūlyti kitokį Programos pavadinimą, nes „ekonominės lingvistikos“ terminas neatspindi Programos turinio ir studijų rezultatų, o jo imtys ir tyrimų laukas neaiškus. Jei studijų objektas yra lietuvių kalbotyra ir lietuvių kalba, kuri leis „valdyti ir kurti kalbos išteklius įvairios veiklos tikslams pasiekti“ (Aprašas, 34 p.), reikėtų pagal tai numatyti realius, įgyvendinamus Programos tikslus bei suformuluoti juos atitinkančius Programos studijų rezultatus. Jei mąstoma apie platesnį studijų objektą, Programai įgyvendinti būtina pasitelkti ir kitų kalbų specialistus, ne tik lituanistus. **(Atsižvelgta pilnai)**
- 3.2. Optimizuoti Programos sandarą pašalinant besidubliuojančius dalykus. **(Atsižvelgta pilnai)**
- 3.3. Apgalvoti anglų kalbos gebėjimų vietą Programoje: kiek būsiamiems absolventams reikia kalbėjimo, klausymo, skaitymo ir rašymo gebėjimų norint efektyviai veikti daugiakultūriėje ir daugiakalbėje aplinkoje ir kaip tuos gebėjimus ugdyti Programos rėmuose (CLIL? „Team teaching“ (dalyko paskaitos lietuvių kalba, seminarai anglų kalba) metodika?). **(Atsižvelgta iš dalies)**
- 3.4. Aiškiai apibrėžti profesinės praktikos reikalavimus ir pasiekimų vertinimo kriterijus. **(Atsižvelgta pilnai)**
- 3.5. Pasiūlyti daugiau laisvai pasirenkamų dalykų (taip pat ir iš kitų universiteto studijų programų). **(Atsižvelgta iš dalies)**

Kitos rekomendacijos:

- 3.6. Koreguoti *Anglų kalba I ir Anglų kalba II* dalykų sandarą.
- 3.7. Sutvarkyti dalykų aprašus, pašalinant besidubliuojantį turinį dalykuose ir nurodant studentams prieinamą literatūrą.
- 3.8. Įsigyti reikiamos literatūros anglų kalba, kuri yra numatyta dalykų aprašų privalomos literatūros sąraše. Užtikrinti jos prieinamumą studentams.
- 3.9. Glaudžiau bendradarbiauti/konsultuotis su socialiniais partneriais, sprendžiant įvairius su studijų programos turiniu ir vadyba susijusius klausimus.

IV. Apibendrinamasis įvertinimas

Kazimiero Simonavičiaus universiteto ketinama vykdyti studijų programa *Lingvistika* vertinama teigiamai.

Eil. Nr.	Vertinimo sritis	Srities įvertinimas, balai
1	Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai	3
2	Programos sandara	3
3	Personalas	3
4	Materialieji ištekliai	2
5	Studijų eiga ir jos vertinimas	3
6	Programos vadyba	3
	Iš viso:	17

- 1-Nepatenkinamai (yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti)
- 2-Patenkinamai (tenkina minimalius reikalavimus, reikia tobulinti)
- 3-Gerai (sistemiškai plėtojama sritis, turi savitų bruožų)
- 4-Labai gerai (sritis yra išskirtinė)

Grupės vadovas: prof. dr. Violeta Kalėdaitė

Grupės nariai: lekt. dr. Birutė Ryvitytė